

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**

KRAJOWY STANDARD KOMPETENCJI ZAWODOWYCH

**Pracownik pralni chemicznej
(815702)**

Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

Publikacja opracowana w ramach projektu systemowego pn. „Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców”. Priorytet I PO KL, Działanie 1.1

Krajowy standard kompetencji zawodowych Pracownik pralni chemicznej (815702)

© Copyright by Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane za podaniem źródła

ISBN 978-83-7951-000-9 (całość)

ISBN 978-83-7951-281-2 (281)

Nakład 1000 egz.

Publikacja bezpłatna

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

00-697 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 65/79, tel. (22) 237-00-00, fax (22) 237-00-99

e-mail: sekretariat@crzl.gov.pl <http://www.crzl.gov.pl>

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego

26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (48) 364-42-41, fax (48) 364-47-65

e-mail: instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

Spis treści

1. Dane identyfikacyjne zawodu	4
1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach.....	4
1.2. Notka metodologiczna i autorzy.....	4
2. Opis zawodu.....	6
2.1. Synteza zawodu	6
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu	6
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)	6
2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu	7
2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie.....	7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania/walidacji kompetencji	8
2.7. Zadania zawodowe	8
2.8. Wykaz kompetencji zawodowych	9
2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK	9
3. Opis kompetencji zawodowych	10
3.1. Identyfikowanie asortymentu przekazanego do czyszczenia oraz wykonanie czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów Kz1	10
3.2. Wykańczanie procesu czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów Kz2	11
3.3. Kompetencje społeczne KzS	12
4. Profil kompetencji kluczowych	13
5. Słownik	14

1. Dane identyfikacyjne zawodu

1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach

Według Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy (KZiS 2010):

815702 Pracownik pralni chemicznej

Grupa wielka 8 – Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (w Międzynarodowej Klasyfikacji Standardów Edukacyjnych ISCED 2011 – poziom 3).

Grupa elementarna 8157 – Operatorzy maszyn do prania (w Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie 8157 Laundry machine operators).

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

Sekcja S. Pozostała działalność usługowa, Dział 96. Pozostała indywidualna działalność usługowa, Grupa 96.01. Pranie i czyszczenie wyrobów włókienniczych i futrzarskich.

1.2. Notka metodologiczna i autorzy

Opis standardu kompetencji zawodowych wykonano na podstawie: analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz głównie wyników badań analitycznych na 15 stanowiskach pracy w 5 przedsiębiorstwach (małe – 3, mikro – 2, w tym usługowe – 4, usługowo-handlowe – 1), przeprowadzonych w lutym 2013 r.

Zespół Ekspercki:

- Zbigniew Kadaj – UNIPRAL Spółka z o.o. w Olsztynie,
- Stanisława Szumlińska – PW PROFIL A Spółka z o.o. w Krakowie,
- Cecylia Wyszomierska-Matczak – Samodzielny Publiczny Centralny Szpital Kliniczny w Warszawie,
- Piotr Stępień – ekspert niezależny, były pracownik Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu.

Ewaluatorzy:

- Balbina Czerwińska – własna działalność pralnicza w Łodzi,
- Grzegorz Kunda – BAXTER S. J. Grzegorz Kunda, Andrzej Malinowski w Tykocinie.

Recenzenci:

- Zdzisław Piber – UNITECHNIKA S.A. w Poznaniu,
- Marek Rudziński – Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie.

Komisja Branżowa (zatwierdzająca):

- Ryszard Lech (przewodniczący) – Polska Izba Gospodarcza Czystości w Bydgoszczy,
- Marian Łoś – Stowarzyszenie Włókienników Polskich Oddział w Warszawie,
- Wanda Bukowska – Zarząd Regionu Ziemia Radomska NSZZ „Solidarność” w Radomiu.

Data zatwierdzenia:

- 15.10.2013 r.

2. Opis zawodu

2.1. Synteza zawodu

Pracownik pralni chemicznej wykonuje zespół czynności związanych z czyszczeniem chemicznym tekstyliów.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu

Zawód pracownika pralni chemicznej jest zawodem o charakterze usługowym. Pracownik pralni chemicznej przyjmuje tekstylia, klasyfikuje je według: rodzaju tekstyliów, źródła pochodzenia, rodzaju zabrudzeń, rodzaju włókien, koloru, kierując się przy tym zaleceniami producenta tkanin i własnym doświadczeniem. Następnie dokonuje wyboru technologii czyszczenia. Pracownik pralni chemicznej obsługuje i nadzoruje pracę maszyn i urządzeń stosowanych na wszystkich etapach procesu czyszczenia, ocenia jakość wykonanej usługi. Pracownik pralni chemicznej odpowiedzialny jest za dobór i wykorzystanie środków chemicznych, kontroluje urządzenia sterowniczo-dozujące i nadzorujące proces technologiczny. W zależności od profilu działalności pralni może również wykonywać usługę uszlachetniania tekstyliów zgodnie z oczekiwaniem klienta poprzez: barwienie, dekatyzację, ścieranie itp. Celem pracy pracownika pralni chemicznej jest wyczyszczenie powierzonych tekstyliów zgodnie z zaleceniami producenta i oczekiwaniami klienta. Obowiązki pracownika pralni chemicznej realizowane są w kilku etapach takich, jak: etap zaczyszczania, etap czyszczenia zasadniczego przy obsłudze agregatów, etap wykończenia z wykorzystaniem urządzeń fasonujących i prasujących.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Miejscem pracy pracownika pralni chemicznej jest pralnia, którą tworzy zintegrowany zespół maszyn i urządzeń służących do wykonania usługi. Praca pracownika pralni chemicznej odbywa się w następujących działach: prania, suszenia i prasowania. Pracownik pralni na poszczególnych etapach pracuje w środowisku hałasu, wysokiej wilgotności, wysokiej temperatury, zapylenia oparami substancji chemicznych. Istnieje również możliwość kontaktu ze skoncentrowanymi substancjami chemicznymi, wymuszonym intensywnym ruchem powietrza oraz parą technologiczną. Praca pracownika pralni chemicznej prze-

biega w systemach jedno- (małe pralnie) lub wielozmianowych (duże pralnie). Pracownik pralni obsługuje i nadzoruje przebieg całego procesu technologicznego (małe pralnie) lub jego wycinek, pracując w zespole, gdzie jego praca jest nadzorowana. Praca pracownika pralni chemicznej jest sekwencją powtarzających się czynności, jednak zmienność rodzajów tekstyliów, rodzaju zabrudzeń, technik czyszczenia wymaga stałą koncentrację.

2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu

Pracownik pralni chemicznej powinien cechować się dokładnością, starannością, zmysłem estetyki oraz dbałością o czystość i porządek. Specyfika zawodu wymaga uzdolnień technicznych oraz umiejętności pracy w zespole. W tym zawodzie nie mogą pracować osoby chorujące na alergię lub inne schorzenia związane z niewydolnością układu oddechowego (wysokie zapylenie, kurz, skoncentrowane środki chemiczne), a także z upośledzeniem czynności ruchowych – zadania wykonywane są w pozycji stojącej, często wymuszonej w dłuższym przedziale czasu. W dużych pralniach część stanowisk charakteryzuje znaczna monotonia wykonywanych czynności. Pracownik pralni chemicznej ma również bezpośredni kontakt z klientem, stąd konieczność posiadania przez niego odpowiedniej kultury osobistej oraz łatwości komunikowania się. Wykonywanie zawodu pracownika pralni chemicznej wymaga umiejętności rozpoznania rodzaju tekstyliów, znajomości podstawowych zasad kwalifikacji brudnych tekstyliów do odpowiednich technologii czyszczenia, spostrzegawczości i koncentracji. Pracownik pralni chemicznej powinien mieć dobry wzrok i sprawny zmysł dotyku, umieć odróżniać kolory i rodzaje tkanin, rozpoznać rodzaj zabrudzenia – jego pochodzenie. Powinien posiadać wrażliwość estetyczną. Bardzo ważna jest pamięć oraz podzielność uwagi.

2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Zawód pracownika pralni chemicznej można wykonywać po odbyciu praktyki w zakładzie czyszczenia chemicznego. Pracodawcy chętnie zatrudniają osoby z wykształceniem zawodowym (technicznym, zasadniczym) w zawodach branży chemicznej i włókienniczej. Najczęściej pracowników przyucza się do zawodu na stanowisku pracy, a doświadczenie zdobywa w trakcie pracy. Pracownik pralni chemicznej powinien brać udział w szkoleniach organizowanych przez pracodawcę w pral-

niach przez przedstawicieli producentów maszyn, urządzeń pralniczych oraz środków chemicznych. Pracownik pralni chemicznej powinien uczestniczyć w szkoleniach organizowanych przez stowarzyszenia i inne organizacje branżowe.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania/ walidacji kompetencji

Obecnie nie ma możliwości potwierdzenia kompetencji w zawodzie pracownika pralni chemicznej. Pozostają jedynie certyfikaty potwierdzające udział w szkoleniach i seminariach branżowych. Dużą wagę przywiązuje się do szkoleń prowadzonych przez producentów sprzętu montowanego w danej pralni chemicznej. Odbyte szkolenia potwierdzane są zaświadczeniami wystawionymi przez producenta.

2.7. Zadania zawodowe

- Z1. Przyjmowanie, znakowanie i klasyfikowanie brudnego asortymentu do prania tekstyliów (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z2. Dobieranie środków do odplamiania i utrwalania koloru podczas procesu prania tekstyliów (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z3. Dobieranie technologii czyszczenia tekstyliów (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z4. Obsługiwanie agregatów, maszyn i urządzeń pomocniczych (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z5. Obsługiwanie maszyn do wykańczania asortymentu (fasonowanie, prasowanie), (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z6. Sortowanie upranych tekstyliów i odbiór ilościowy (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z7. Kontrolowanie jakości na poszczególnych etapach procesu czyszczenia (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z8. Pakowanie i przygotowywanie tekstyliów do wydania klientowi (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z9. Prowadzenie dokumentacji procesu czyszczenia tekstyliów (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).
- Z10. Organizowanie stanowiska pracy zgodnie z przepisami BHP, ochrony ppoż., ergonomią i ochroną środowiska (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).

2.8. Wykaz kompetencji zawodowych

Kz1 – Identyfikowanie asortymentu przekazanego do czyszczenia oraz wykonanie czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów (potrzebne do wykonania zadań: Z1, Z2, Z3, Z4, Z7, Z9, Z10).

Kz2 – Wykańczanie procesu czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów (potrzebne do wykonania zadań: Z2, Z4, Z5, Z6, Z7, Z8, Z9, Z10).

KzS – Kompetencje społeczne (potrzebne do wykonywania zadań: Z1÷Z10).

2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK

Kompetencje potrzebne do wykonywania zadań w zawodzie sugeruje się wykorzystać do opisu kwalifikacji na **poziomie 3** właściwym dla wykształcenia zasadniczego zawodowego w Europejskiej i Polskiej Ramie Kwalifikacji. Poziom ten jest uzasadniony miejscem usytuowania zawodu w Klasyfikacji zawodów i specjalności (grupa wielka 8 i jej odpowiednik w ISCED 2011).

Osoba wykonująca zawód pracownika pralni chemicznej:

- 1) w zakresie wiedzy: zna i rozumie podstawowe pojęcia i zależności występujące w procesach technologicznych czyszczenia i prania chemicznego, zna i rozumie podstawowe zależności w zawodzie oraz w szerszym zakresie elementarne uwarunkowania prowadzonej działalności zawodowej;
- 2) w zakresie umiejętności: umie rozwiązywać proste, typowe problemy, które mogą wystąpić w procesie czyszczenia, wykańczania i pakowania asortymentu. Umie odbierać i formułować niezbyt złożone wypowiedzi z klientami oraz osobami współpracującymi. Potrafi wykonywać zadania według ogólnej instrukcji.

3. Opis kompetencji zawodowych

Opis kompetencji dotyczy tylko kompetencji zawodowych zdefiniowanych w badaniach na stanowiskach pracy.

Wykonanie zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4, Z7, Z9, Z10 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz1.

3.1. Identyfikowanie asortymentu przekazanego do czyszczenia oraz wykonanie czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów Kz1

Wiedza – zna i rozumie podstawowe pojęcia i zależności występujące w procesie identyfikowania asortymentu przekazanego do czyszczenia oraz wykonania czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów, w szczególności zna:

- zasady i przepisy BHP, ochrony ppoż., ochrony środowiska i ergonomii w pralni;
- przepisy sanitarno-higieniczne, procedury i normy wewnątrzzakładowe;
- rodzaje włókien (tkanin);
- zasady postępowania z tkaninami z uwzględnieniem właściwości fizycznych włókien, ich związków, mieszanek;
- międzynarodowy system znakowania tekstyliów;
- maszyny i urządzenia stosowane w procesie prania;
- obieg dokumentów w zakładzie;
- procedury i instrukcje obsługi maszyn i urządzeń pralniczych;
- technologie czyszczenia chemicznego w agregatach;

Umiejętności – umie rozwiązywać proste typowe problemy, które mogą wystąpić w procesie identyfikowania asortymentu przekazanego do czyszczenia oraz wykonania czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów, wykonuje zadania według ogólnej konstrukcji, w szczególności potrafi:

- przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż., ochrony środowiska i ergonomii w pralni;
- przestrzegać przepisów sanitarno-higienicznych, stosować normy wewnątrzzakładowe;
- rozpoznawać włókna w wyrobie tekstylnym;
- dobierać metody czyszczenia do rodzaju włókien;
- dobierać preparaty do czyszczenia uporczywych zaplamień, z uwzględnieniem zaleceń producenta tekstyliów oraz stopnia zabrudzenia;
- stosować zalecenia producenta tkanin zgodnie z międzynarodowym systemem znakowania;

- procedury dotyczące substancji chemicznych w procesie prania;
- metody identyfikacji zabrudzeń;
- preparaty stosowane w chemicznym czyszczeniu tekstyliów;
- zasady organizacji pracy na stanowisku.
- obsługiwać i nadzorować pracę sprzętu podczas procesu prania;
- rejestrować wykonane procedury pralnicze;
- dobierać środki ochrony osobistej do wykonania procesów czyszczenia.
- postępować zgodnie z procedurami i instrukcjami w pralni;
- dobierać preparaty i technologie czyszczenia i zaczyszczania gwarantujące oczekiwany efekt czystości;
- dobierać sprzęt (agregaty i urządzenia) oraz proces czyszczenia (programu);
- obsługiwać maszyny i urządzenia zgodnie z instrukcjami przy wykonywaniu zadań pralniczych;
- oceniać jakość wykonanego procesu.

Wykonanie zadań zawodowych Z2, Z4, Z5, Z6, Z7, Z8, Z9, Z10 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz2.

3.2. Wykańczanie procesu czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów Kz2

Wiedza – zna i rozumie podstawowe pojęcia i zależności występujące w procesach wykańczania, czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów, w szczególności zna:

- zasady wykańczania tekstyliów w zależności od rodzaju włókien, przeznaczenia wyrobów i sposobu użytkowania;
- wewnętrzne zakładowe procedury i normy, ustalenia z odbiorcą usługi w zakresie wykańczania tekstyliów;

Umiejętności – umie rozwiązywać proste typowe problemy, które mogą wystąpić w procesach wykańczania, czyszczenia i prania chemicznego tekstyliów, wykonuje zadania według ogólnej instrukcji, w szczególności potrafi:

- stosować technologię wykańczania, zgodną z międzynarodowym systemem znakowania wyrobów tekstylnych oraz zaleceniami producenta;

- maszyny i urządzenia wykorzystywane w procesie wykańczania;
- systemy informatyczne, programy specjalistyczne wykorzystywane w pralni;
- obieg dokumentów w zakładzie.
- dobierać sprzęt do wykonania zadań.
- obsługiwać i nadzorować sprzęt przy wykonywaniu zadań;
- monitorować przebieg procesu na każdym etapie wykańczania i fasonowania tekstyliów;
- dokonywać oceny jakości wykonanej usługi;
- organizować pracę na stanowisku;
- rejestrować wykonane procedury;
- obsługiwać elektroniczne nośniki informacji, zbierać dane z całego procesu czyszczenia;
- interpretować odczytane dane z przebiegu procesu technologicznego;
- archiwizować dane z procesu czyszczenia;
- prowadzić dokumentację jakości.

Wykonanie wszystkich zidentyfikowanych w standardzie zadań zawodowych wymaga posiadania kompetencji społecznych KzS.

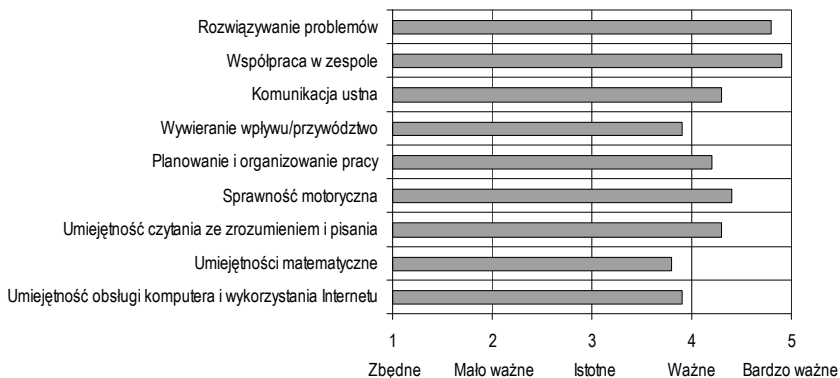
3.3. Kompetencje społeczne KzS:

- pracuje częściowo samodzielnie i podejmuje współpracę w zorganizowanych warunkach w pralni,
- ponosi odpowiedzialność za realizację zadań związanych z procesem prania,
- potrafi oceniać swoje działania związane z procesem prania,
- dostosowuje zachowanie do okoliczności podczas wykonywania zadań w pralni.

4. Profil kompetencji kluczowych

Ocenę ważności kompetencji kluczowych dla zawodu pracownika pralni chemicznej przedstawia rys. 1.

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu 815702 Pracownik pralni chemicznej

5. Słownik

Zawód	– zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych) zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów.
Specjalność	– jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy) wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.
Zadanie zawodowe	– logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu, wyodrębniony ze względu na rodzaj lub sposób wykonywania czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się produktem, usługą lub decyzją.
Kompetencje zawodowe	– wszystko to, co pracownik wie, rozumie i potrafi wykonać, odpowiednio do sytuacji w miejscu pracy. Opisywane są trzema zbiorami: wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.
Wiedza	– zbiór opisów faktów, zasad, teorii i praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Umiejętności	– zdolność wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Kompetencje społeczne	– zdolność autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym oraz kształtowania własnego rozwoju, z uwzględnieniem kontekstu etycznego.
Kompetencje kluczowe	– wiedza, umiejętności i postawy odpowiednie do sytuacji, niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.
Standard kompetencji zawodowych	– norma opisująca kompetencje zawodowe konieczne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zawodu, akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych.
Kwalifikacja	– zestaw efektów uczenia się (zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych), których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez uprawnioną instytucję.
Europejska Rama Kwalifikacji	– przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji, umożliwiające porównywanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych krajach. W Europejskiej Ramie Kwalifikacji wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się; stanowią one układ odniesienia krajowych ram kwalifikacji.
Polska Rama Kwalifikacji	– opis hierarchii poziomów kwalifikacji wpisywanych do zintegrowanego rejestru kwalifikacji w Polsce.
Krajowy System Kwalifikacji	– ogół rozwiązań służących ustanawianiu i nadawaniu kwalifikacji (potwierdzaniu efektów uczenia się) oraz zapewnianiu ich jakości.